

MŮJ ROK

1982

Můj rok 1982

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Bizbooks®

Martin Ježek

Můj rok 1982 – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

MŮJ ROK

1982

MŮJ ROK 1982

Martin Ježek

*Vydalo nakladatelství BizBooks v Brně roku 2022 ve společnosti
Albatros Media a. s. se sídlem 5. května 22, Praha 4.
Číslo publikace 39 291.*

Odpovědná redaktorka: *Martina Rybičková*

Jazyková korektura: *Martina Mojzesová, Pavlína Zelníčková*

Grafický design: *Ema Pavlovská*

Sazba: *Martina Mojzesová*

Technický redaktor: *Jiří Matoušek*

Obálka: *Pavel Ševčík*

Ilustrace na obálce: *Marek Rubec*

Foto na obálce: © Cienpies Design / Shutterstock.com

1. vydání

© Martin Ježek, 2022

ISBN tištěné verze 978-80-265-1064-2

ISBN e-knihy 978-80-265-1065-9 (1. zveřejnění, 2022) (ePDF)

www.bizbooks.cz

e-shop: www.albatrosmedia.cz

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

Nakladateli se přes veškeré úsilí nepodařilo najít autory některých fotografií ani jejich případné dědice. Pokud existují, nechť nakladatele laskavě kontaktují.

OBSAH

Úvodem	4	Architektura	110
Kultura	21	Politika	112
Hudba	22	Škola	126
Film	48	Krimi	132
Seriály	70	Cestování a doprava	143
Literatura	78	Nehody	156
Divadlo	84	Věda, technika	163
Média, reklama	89	Kosmonautika	172
Společnost	97	Sport	174
Zábava	98	Kalendárium 1982	188
Móda	104	Zdroje	224

PODĚKOVÁNÍ

O vznik této knížky se mimo jiné zasloužili Miroslav Berečka, Karolína Čaňková (za módní výpomoc), sourozenci Smyčkovi a Jáchym a Miroslav Ježkovi. Za spolupráci děkuji Českému statistickému úřadu.

ÚVODEM

„Znal jsi Petra Kocourka? Nejlepší borec na dílně. Ten dokázal vykejvat s každým. Přišel na šichtu chvilku před šestou, dal si kafíčko, cigárko, nohy na lavici. Pak jen řekl: ‚Tak já du.‘ A odešel na hajzl. Pak přišel, zas si zapálil a po sedmé odkráčel na dílnu. Do té doby s ním nikdo nesměl promluvit, jinak se hrozně naštvál...“

Hovor se odehrál v hostinci, kde si parta po směně zavzpomínala na léta osmdesátá. Jenže v té době už podobným „hrdinům“, jako byl pan Kocourek, začalo poslední zvonění. Nebylo zatím slyšet zřetelně a trvalo to ještě sedm let, ale začalo. Jistý druhořadý herec Ronald Reagan, t. č. prezident USA, se totiž rozhodl, že přitáhne ruského medvěda k jednacímu stolu a pokusí se trochu upevnit mír ve světě. Zbraněmi se totiž výhružně řinčelo na obou stranách barikád. V té době také zemřel konzervativní komunista a šéf socialistického bloku Brežněv a byla na to ideální chvíle. Reaganovi se to pomalu dařilo. Stupňoval závod o vesmír, což upocení Rusové ještě jakžtakž zvládali, ale i mohutně zbrojil. To museli Sověti také, ale stálo je to hodně sil. Média na Východě Ronovi nemohla tleskat, protože neměla čím (svázané ruce netleskají). Na Západě zase byli korektní – zbrojení je pěkný fujtajbl. Reagan ale musel být tvrdý a stát si za svým.

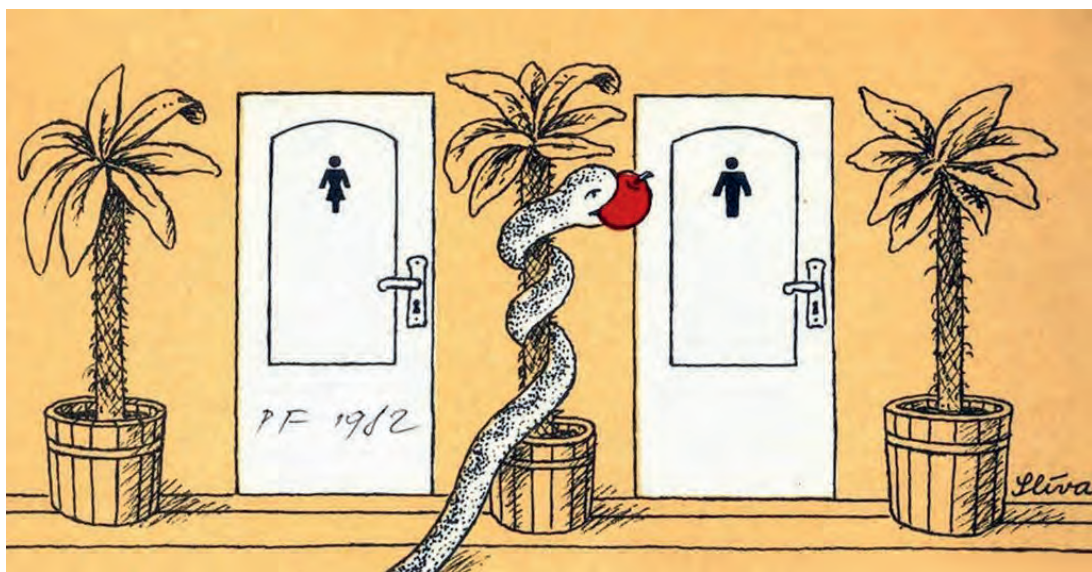
U nás se lidé neměli špatně. Mohli sice cestovat jen k Balatonu a zpívali jim k tomu Michal David nebo Vítá Vávra, zato se seznámili s Mirem Žbirkou, který sesadil z trůnu Zlatého slavíka Karla Gotta.

Na poměry se nadávalo, ale režim už nebyl tak poťouchlý, aby lidi zavíral za každý politický fór. Nějak to šlo a z dnešního pohledu je to i úsměvné. Třeba když zjistíte, že lidé nosili nápadně podobné oblečení, jaké frčí dnes.

Pojďte se zasmát, trochu se zamyslet a zavzpomínat. Pojďte na chvíli „pobejt“ do roku 1982. Tato kniha je věnována všem, kteří se v tomto roce narodili nebo se o něm chtějí něco dozvědět. A pokud knihu chcete sami věnovat někomu blízkému, je tu pro vás následující strana.

Stránka pro tebe

PF 1982

ROK 1982 PODLE JINÝCH KALENDÁŘŮ

Gregoriánský kalendář	1982 (MCMLXXXII)
Arménský kalendář	1431–1432
Etiopský kalendář	1974–1975
Bengálský kalendář	1388–1389
Berberský kalendář	2932
Buddhistický kalendář	2526
Byzantský kalendář	7490–7491
Čínský kalendář	25.1.1982 – 12. 2. 1983
Kalendář Francouzské revoluce	190–191
Hebrejský kalendář	5742–5743
Hindský kalendář	1903–1904
Íránský kalendář	1360–1361
Islámský kalendář	1402–1403
Japonský kalendář	2642
Koptský kalendář	1698–1699
Korejský kalendář	4315
Perský kalendář	1360–1361
Thajský solární kalendář	2525

JAK VELÍ STRANA A VLÁDA

Oficiální život v zemi plynul v roce 1982 monotónně, bez větších výkyvů, vymezován pouze stranickými sjezdy, oslavami významných výročí a svátků. O tom, co se má hrát za hudbu, vydávat za knihy, co mají hrát divadla či vysílat rozhlas a televize, začala rozhodovat stranou řízená cenzura. Trvající hospodářská a technologická stagnace pak přispěla k tomu, že stejně jako celý východní blok ztrácela i ČSSR na světových trzích konkurenceschopnost.

Důležitější než odbornost bylo členství ve straně, které se čím dál více stávalo jen usnadněním cesty ke kariéře. Upadala kvalita práce, rozmáhaly se korupce a rozkrádání majetku státních podniků. Život většiny společnosti se postupně přeorientoval z veřejného do soukromého nepolitického prostoru. Chata, auto, televize, dovolená u moře, kutilství, turistika a celá řada dalších aktivit byly jeho neodmyslitelnou součástí. Životní úroveň v Československu však byla v porovnání s ostatními socialistickými zeměmi stále relativně vysoká. V sedmdesátých a osmdesátých letech vyrostla řada velkých panelových sídlišť, budovala se dopravní infrastruktura. Podpora mladých rodin formou výhodných půjček a rodinných přídatků výrazně přispěla k populačnímu růstu v sedmdesátých letech. Platy byly v některých odvětvích velmi solidní, za vydělané peníze se však nedalo nic pořádného koupit. Centrálně řízená ekonomika nedokázala uspokojit touhy lidí po kvalitním spotřebním zboží. To západní se dalo sehnat jen ve speciálních obchodech Tuzex, kde se neplatilo korunami, ale tzv. bony. Kombinace nedostatkového zboží v obchodech a této dvojí měny dala vzniknout tzv. šedé ekonomice.

Doba nejtužší normalizace v první polovině osmdesátých let skončila, kulturní a společenský úpadek a totální vyprázdňování oficiální politiky se ale nadále prohlubovaly. Otázka dalšího fungování normalizačního režimu nebyla na pořadu dne. Málokdo věřil, že komunismus skončí už (!) za sedm let.

MÍR POMOCÍ SÍLY

„Připravte plán USA pro východní Evropu!“ požádal Reagan soudce Billa Clarka, jehož později jmenoval poradcem pro národní bezpečnost. Tuto směrnicí číslo 32, jejímž cílem byla destabilizace sovětské vlády nad starým kontinentem, schválil Reagan na jaře 1982. Prezident chtěl celému světu sdělit: „Jadernou válku nemůže vyhrát nikdo a nikdy ani nesmí být rozpoutána. Ale dříve než budeme schopni přesvědčit Rusy, aby sundali prst ze spouště, musíme jim dát jasně najevo, že existuje hranice, za níž svobodný svět nehodlá akceptovat zločinecké chování jiného státu, a abychom to mohli udělat, musíme k Rusům přistupovat z pozice síly.“

Reagan se sešel 7. června 1982 ve Vatikánu s Janem Pavlem II. Do té doby byli v kontaktu prostřednictvím poslů. Radili se o Polsku, o Sovětském svazu a o komunismu. Proti bolševické diktatuře se tedy semkli tři velcí bojovníci: Ronald Reagan, Margaret Thatcher a Jan Pavel II., každý se svým druhem zbraní. Z Itálie zamířil prezident do Londýna. O své politice mluvil 8. června před členy obou sněmoven britského parlamentu v Královské galerii Horní sněmovny. Hovořil o ofenzivě svobody namísto doktríny zadržování. Navrhl celosvětovou kampaň na podporu „demokratické revoluce, která shromažďuje nové síly“ – to byla Reaganova doktrína. Prostě „dosažení míru pomocí síly“. Předpověděl, že komunismus skončí na „smetišti dějin“. Polsko nabízelo jedinečnou příležitost ve vztahu k jiným zemím – Bulharsku, Rumunsku a Československu. Není divu, že v Polsku se pokus vojensky upevnit režim nepovedl. Přiznal to ministr vnitra Czesław Kiszczak československému náměstku Alojzu Lorencovi v roce 1985. Byla to výstraha i pro Prahu. Solidarita získávala nové stoupence, podbívala vládu komunistů a polský prezident Jaruzelski se musel tvářit, že o tom neví. Poslední ze tří hlavních Reaganových dekretů pod číslem 75, přijatý 17. ledna 1983, byl rozhodující – místo dosavadní politiky zadržování SSSR musíme sovětskou moc zatlačovat a ničit.

Z Osudových okamžiků XX. století

Fotografie z manifestace k Vítěznému únoru

Na to samozřejmě socialistický blok reagoval hlavně propagandou. Lid byl neustále očkovan v médiích zprávami, jak USA připravují válku, jaký je Reagan zločinec, Margaret Thatcher také. Na nástěnkách jste nacházeli nápisy: „Ne, pane Reagane!“ Kdyby tam bylo napsáno, že zemědělci sklidili z polí o 40 tun brambor více, mělo by to stejný dopad – žádný. Komunistické vládě nikdo nevěřil a jejich propagandě už vůbec ne.

BOMBIČKY A ZELENINA

I na počátku osmdesátých let byla řada zboží, které se muselo pracně shánět. Některé bylo nedostatkové dlouhá desetiletí, jako třeba čochka nebo telecí játra, u jiného se jednalo o občasné vlny výpadků v zásobování. Opakovaně se třeba vracely problémy s dodávkami toaletního papíru a v průběhu celých osmdesátých let se situace spíše zhoršovala. Speciálně o toaletním papíru pak muselo v roce 1988 jednat i předsednictvo ÚV KSČ. K výrobkům, které se špatně sháněly, patřily i baterie, monočlánky a zejména bombičky do sifonových láhví. Výroba sodovky v sifonových lahvích byla přitom v sedmdesátých a osmdesátých letech velmi oblíbená a příslušná láhev snad nechyběla v jediné domácnosti na velkých sídlištích. Jenže když pak chtěli lidé vyměnit vyprázdňené bombičky za naplněné kysličníkem uhličitým, nastal problém – bombičky prostě nebyly. A leckdy se ukázalo jako marné objíždění různých lokalit a zkoumání, jestli se nepodaří náhodou narazit na nějaký

zázračný zdroj, který nevyschl a nevyschne. Sifonová láhev musela zůstat nevyužitá, dokud se někomu nepoštěstilo bombičky sehnat.

Jiný případ představovala zelenina. Nejenže její sortiment v obchodech byl doslova minimální, i malé dodávky leckdy vázly. V některých týdnech byl zase trh naopak zavalen rychle hnilými přebytky, které nikdo nechtěl. Sehnat kvalitní zeleninu vyžadovalo obvykle dobrého známého v příslušném obchodě. Zelináři také věděli o významu své pozice a i vzhledem ke své možnosti šikovně manipulovat třeba s kvalitou zboží se mnozí z nich vyšvihli mezi velmi zámožné občany. Mnozí si oblíbené druhy zeleniny vypěstovali u chat či chalup.

REKORDNÍ POČET DĚTÍ VE ŠKOLKÁCH

Mateřské školy byly přeplněné, protože dětská generace byla početná. Předškolní vzdělání bylo bezplatné: zaměstnavatelé chtěli, aby rodiče pracovali, a stát jim šel vstříc.

„Děti jsou strašně náročný, líný a chtějí hned všechno bez práce. Rodiče jim hned všechno dají, vidí se v nich,“ řekla v televizním šotu z roku 1982 babička, která si přišla pro dítě do Mateřské školy Boloňská v Praze. Oblíbenou hračkou ve školce bylo šlapací autíčko, na to se stála fronta, kterou „řídila“ *souška* učitelka. Oblíbené bylo dopolední kakao z vařeného mléka, neoblíbené byly škraloupky v něm.

METODY MIZIVÉ ÚČINNOSTI

Po celé období tzv. normalizace řešil komunistický stát problém narovnání (nebo lépe zarovnání) mezd. Komunistické vedení se nehodlalo vzdát centrálně určených tarifních platů, které byly v podstatě nezbytnou podmínkou, měly-li být udrženy centrální plánování a vysoká míra zaměstnanosti. Na druhé straně potřebovalo účinný systém, který by zaměstnance motivoval k vyšším výkonům. Různá „politická řešení“ spočívající v apelech na dělníky, aby lépe pracovali, v různých socialistických soutěžích, brigádách socialistické práce apod., které byly známé už v padesátých letech, se sice používala i za normalizace, ale režim sám si byl vědom, že jejich účinnost je mizivá. Jediným řešením byl systém prémie a lepšího finančního ohodnocení, který podniky uplatňovaly především v případě, že měly nedostatek kvalifikovaných pracovních sil.

Koncem sedmdesátých let mzdy stagnovaly. Program nazvaný Zvyšování ekonomické účinnosti mzdové soustavy (ZEUMS), zaváděný od počátku osmdesátých let, se pokusil vázat růst mezd na vlastní zdroje podniků v naději, že se tak zvýší jejich produktivita, avšak výsledky nebyly uspokojivé: u poloviny podniků nedosáhl růst mezd ani 2 % a u více než dvou set podniků celková úroveň mezd dokonce poklesla.

ČERNÝ TRH KVETL

Kvalifikovaní dělníci, vyučení v řemeslech, po kterých byla poptávka, ovšem měli možnost realizovat svou pracovní sílu na černém trhu, a to především u běžných lidí, kde byly jejich schopnosti mnohem lépe hmotně ohodnoceny, navíc tyto příjmy nepodléhaly zdanění. Příjmy z šedé ekonomiky se zvýšily především v sedmdesátých letech, kdy do značné míry kompenzovaly důchody z drobného podnikání, které v Československu – na rozdíl např. od Polska, Jugoslávie či NDR – vůbec neexistovalo. V centrálně plánované ekonomice kontrolované státem tak vznikl stínový soukromý sektor, přinášející řadě lidí nemalé příjmy. V dnešní konzumní společnosti si leckdo nedovede představit situaci, kdy lidé mají relativní dostatek peněz, ale nemají je za co smysluplně utratit. Do nemovitostí mohl československý občan investovat jen omezeně: po celou éru socialismu panovala v Československu bytová nouze, většina bytů patřila obcím nebo družstvům a byla dána do užívání sice za symbolické nájemné, což ovšem na druhou stranu znamenalo permanentní převis poptávky nad nabídkou. Občan mohl vlastnit maximálně jeden rodinný dům nebo byt.

DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Střední stav obyvatelstva	10 314 321
Sňatky	76 978
Rozvody	27 821
Narození	
– živě	141 738
– mrtvě	780
– mimo manželství	9 036
Zemřelo	130 765
Přistěhovalí	11 076
Vystěhovalí	9 32804

MZDY

Průměrná mzda	2 765 Kč
Zemědělství	2 818 Kč
Stavebnictví	3 060 Kč
Nákladní doprava	3 068 Kč
Obchod	2 314 Kč
Věda, výzkum, vývoj	2 572 Kč
Bytové hospodářství	2 044 Kč
Školství	2 572 Kč
Kultura	2 044 Kč
Zdravotnictví	2 561 Kč
Soudnictví	2 814 Kč

STATISTIKY

NEJČASTĚJŠÍ PŘÍJMENÍ

Novák	499
Nováková	418
Novotná	344
Svoboda	340
Novotný	331

NEJOBLÍBENĚJŠÍ DÍVČÍ JMÉNA

Lucie	4 719
Jana	4 434
Petra	3 689
Lenka	3 349
Kateřina	3 128
Veronika	2 736
Martina	2 220
Michaela	2 138
Eva	2 065
Hana	1 914

NEJOBLÍBENĚJŠÍ CHLAPECKÁ JMÉNA

Jan	5 601
Petr	5 530
Martin	4 818
Tomáš	4 548
Jiří	4 070
Michal	3 984
Pavel	3 168
Lukáš	2 953
David	2 598
Miroslav	1 744

CENY POTRAVIN, ZBOŽÍ A SLUŽEB (DLE ČSÚ, V KČS)

Potraviny

Chléb (1 kg)	4,40 Kčs
Hladká mouka	3,20 Kčs
Rýže	10 Kčs
Brambory	1,60 Kčs
Hovězí přední s kostí	17 Kčs
Párky (1 kg)	25 Kčs
Máslo (I. jakost)	40 Kčs
Olej (1 l)	25,40 Kčs
Cukr kostkový	8 Kčs
Kuře	30 Kčs
Mléko (2% tučnost)	3,73 Kčs
Sýr Eidam (30% tučnost)	19 Kčs
Víno bílé (1 l)	28 Kčs
Rum	100 Kčs

Elektro

Elektrický sporák	3 210 Kčs
Chladnička	2 130 Kčs
Pračka	3 030 Kčs
Televize	4 410 Kčs

Oblečení

Letní pánský plášť	700 Kčs
Zimní dámský plášť	1 090 Kčs
Dámské šaty	187 Kčs
Pánská košile dlouhý rukáv	97 Kčs
Silonky	8,25 Kčs
Pánské bavlněné ponožky	13,70 Kčs

Pánské polobotky	314 Kčs
Dámské celoroční boty	370 Kčs
Chlapecké boty (10 roků)	138 Kčs

Dopravní prostředky

Auto Š105	53 110 Kčs
Jízdní kolo pánské	1 110 Kčs
Benzín normal (1 l)	7,50 Kčs

Zboží

Hnědé uhlí (100 kg)	25,90 Kčs
Černé uhlí (100 kg)	39,40 Kčs
Cigareta Start	0,20 Kčs
Cigareta Sparta	0,70 Kčs
Mýdlo jádrové (1 kg)	8,40 Kčs
Mýdlo toaletní (1 kg)	25 Kčs

Služby

Nájemné za byt (2 pokoje a kuchyně s topením)	358 Kčs
Nájemné za byt (2 pokoje a kuchyně bez topení)	121 Kčs
Kino klasický formát	4 Kčs
Kino širokoúhlá projekce	6 Kčs
Jízdné: osobní vlak (100 km)	14 Kčs
rychlík (300 km)	56 Kčs
autobus (10 km)	3 Kčs
tramvaj	1 Kčs
Stříhání vlasů	5 Kčs

NARODILI SE

ČESKOSLOVENSKO

Josef Havel, futsalista

12. února

Klára Koukalová, tenistka

24. února

Kryštof Hádek, herec

10. března

Hana Skalníková, plážová volejbalistka

29. března

Iva Frühlingová, zpěvačka

11. května

Michal Vondrka, hokejista

17. května

Petr Čech, fotbalový brankář

20. května

Zuzana Kajnarová Říčařová, herečka

17. června

Petr Koukal, hokejista

16. srpna

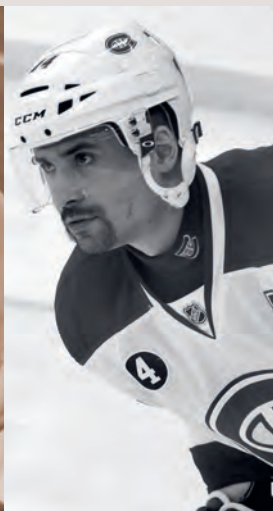
Tomáš Plekanec, hokejista

31. října

Klára Koukalová

Tomáš Plekanec

Iva Frühlingová

Petr Čech

SVĚT

Catherine, vévodkyně z Cambridge, manželka prince

Williama, vévody z Cambridge

9. ledna

Adam Lambert, americký zpěvák

29. ledna

Alice Eve, britská herečka

6. února

Kelly Clarkson, americká zpěvačka

24. dubna

Jessica Sutta, americká herečka a zpěvačka

(The Pussycat Dolls)

1. května

princ William, vévoda z Cambridge, britský princ

21. června

Andy Roddick, americký tenista

30. srpna

Ian Thorpe, australský plavec

13. října

Dorota Nvotová, slovenská herečka a zpěvačka

27. října

Anne Hathaway, americká herečka

12. listopadu

Catherine

Adam Lambert

Kelly Clarksonová

Ian Thorpe

ROK PSA

25. LEDNA 1982 – 12. ÚNORA 1983

Element: kov

Princip: jang

Roční období: podzim

Světové strany: západ a severozápad

Pes je věrný, vždy nápomocný, přímý člověk, který nemá rád faleš. Na ostatní může působit chladně, ale je to pouze fasáda, kterou se chrání. Pokud miluje, pak po celý život. Je velmi spolehlivý a loajální. Bývá pedantem s velkými nároky, a to především sám na sebe. Jeho dobře cílená kritika a cynismus jsou postrachem všech okolo něj. Hádkám se vyhýbá, avšak pokud na ně dojde, dokáže ukázat své ostré tesáky.

Silné stránky

Odvážný Pes se málokdy nechá zastrašit nebo zahnat do kouta. V milostných vztazích je věrný až za hrob. Je upřímný, pravdomluvný, vtipný, a i když se to nemusí zdát, je velmi citlivý. V zaměstnání je zodpovědný a pracovitý.

Slabé stránky

Díky vysokým nárokům na sebe i ostatní je pro své okolí občas až moc pedantský a puntičkářský. Je nedůvěřivý a dlouho trvá, než se někomu otevře. Jeho cynismus někdy přeteče únosnou hranici a dokáže zranit.

Co učiní Psa šťastným

Pes velmi rád lidem vychází vstříc, vždy se dá přesvědčit rozumnými důvody a můžete se spolehnout, že rád přispěje svým dílem. Potřebuje pomáhat, někdy dokonce hájí cizí zájmy více než ty vlastní.

Slavní narození v roce Psa

Sharon Stone , americká herečka, modelka a producentka	1958
Tommy Lee Jones , americký herec a režisér	1946
Sylvester Stallone , americký herec, scenárista a režisér	1946
Jamie Lee Curtis , americká herečka a autorka dětských knih	1958
Donald Trump , americký republikánský politik, bývalý prezident USA, podnikatel a bývalá televizní osobnost	1946
Michael Jackson , americký popový zpěvák, skladatel, choreograf, tanečník, producent	1958
Matka Tereza , humanitární pracovnice a řeholnice, zakladatelka a první představená řádu Misionářek lásky	1910–1997
George W. Bush , bývalý prezident USA	1946
Bill Clinton , bývalý prezident USA	1946
Freddie Mercury , britský zpěvák a skladatel, člen skupiny Queen	1946–1991
Madonna , americká zpěvačka, skladatelka, tanečnice, herečka, režisérka, producentka, módní ikona a spisovatelka označovaná za královnu popu	1958
Justin Bieber , kanadský pop/R&B zpěvák	1994
Cher , americká zpěvačka, skladatelka, tanečnice, herečka, producentka a módní symbol	1946

S. Stone

T. L. Jones

J. L. Curtis

F. Mercury

Madonna

KULTURA